

DOI 10.31392/ONP-npu-1.2021.07
UDC 37.091.212.8:37.015.311

COMPONENTS OF STUDENT YOUTH LIFE SUCCESS

Ilona Rashkovskaya

Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor of Practical Psychology,
National Pedagogical
Dragomanov University,
Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2910-1716>
e-mail: psychologilona@gmail.com

Abstract. *This study analyzes current trends and changes in the minds of student youth, related to the focus on European living standards, career achievements, material security, etc.; attempts were made to find answers to the questions of constructing the further life path of a successful student by studying classical and modern philosophical, psychological and pedagogical theories of becoming a successful young person, taking into account the creative aspects, which are considered basic; provisions that demonstrate success as a neoplasm, the formation of which occurs in childhood and lasts a lifetime.*

A comprehensive understanding of the concept of personal success as a holistic structure, diverse in content and forms, based on the author's experience of practical work with people of different professions. Emphasis is placed on the impossibility of a deep understanding of success without studying the views and actions of each individual family, because it is involved in guiding the aspirations and desires of the growing individual, starting from early childhood. Based on current research by both domestic and Western psychologists, emphasis is placed on the essential role of family upbringing, which directly affects self-esteem, responsibility and academic achievement, which are components of successful self-determination in the future. Some reflections and pedagogical actions of the author are focused on the need to create favorable psychological conditions for the formation of a successful personality during the training of future teachers and psychologists in higher education, the introduction of special classes, trainings, discussions on understanding the concept of «successful personality». in any sphere of life of the individual.

A comprehensive understanding of the concept of personal success as a holistic structure, diverse in content and forms, based on the author's experience of practical work with people of different professions. Emphasis is placed on the impossibility of a deep understanding of success without studying the views and actions of each individual family, because it is involved in guiding the aspirations and desires of the growing individual, starting from early childhood. Based on current research by both domestic and Western psychologists, emphasis is placed on the essential role of family upbringing, which directly affects self-esteem, responsibility and academic achievement, which are components of successful self-determination in the future. Some reflections and pedagogical actions of the author are focused on the need to create favorable psychological conditions for the formation of a successful personality during the training of future teachers and psychologists in higher education, the introduction of special classes, trainings, discussions on understanding the concept of «successful personality». in any sphere of life of the individual.

The results of the research of modern students' ideas about a successful personality and ways to achieve success, awareness of responsibility for their life choices and professional determination are presented.

Prospects for further theoretical research and practical development in the context of the problem identified for research, which will contribute to the formation of a successful personality of modern student youth.

Key words: *theories of success, personality, success of personality, student, factors of formation of a successful person, professional definition.*

DOI 10.31392/ONP-npu-1.2021.07
УДК 37.091.212.8:37.015.311

СКЛАДОВІ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Рашковська І. В.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orsid.org/0000-0002-2910-1716>
e-mail: psychologilona@gmail.com

Анотація. В даному дослідженні здійснено аналіз сучасних тенденцій і змін у свідомості студентської молоді, пов'язані з орієнтацією на європейські стандарти життя, кар'єрні досягнення, матеріальне забезпечення тощо; здійснено спроби знайти відповіді на питання конструювання подальшого життєвого шляху успішного студента за допомогою вивчення класичних та сучасних філософських, психолого-педагогічних теорій становлення успішної особистості молоді, з урахуванням творчих аспектів, які розглядаються як базові; положень, що демонструють успішність як новоутворення, формування якого відбувається з дитинства, а триває все життя.

Представлено комплексне розуміння поняття успіху особистості як цілісної структури, різноманітної за змістом та формами, з опорою на авторський досвід практичної роботи з людьми різних професій. Наголошено на неможливості глибокого розуміння успіху без вивчення поглядів і дій кожної окремої сім'ї, оскільки саме вона бере участь у скеровуванні прагнень і бажань зростаючої особистості, починаючи з раннього дитинства. З опорою на сучасні дослідження, як вітчизняних так і західних психологів, акцентовано увагу на суттєвій ролі стилю виховання в сім'ї, який безпосередньо впливає на самооцінку, відповідальність та навчальні досягнення, що є складовими успішного самовизначення особистості у майбутньому. Окремі роздуми і педагогічні дії автора зосереджено на необхідності створення сприятливих психологічних умов для становлення успішної особистості під час навчання майбутнього педагога і психолога у закладі вищої освіти, запровадження спеціальних занять, тренінгів, бесід з питань розуміння самого поняття «успішна особистість», власного шляху досягнення успіху в будь-яких сферах життєдіяльності особистості. Презентовано результати дослідження уявлень сучасних студентів про успішну особистість та шляхи досягнення ними успіху, усвідомлення відповідальності за свій життєвий вибір та професійне визначення.

Викладено перспективи подальших теоретичних досліджень та практичних розробок в контексті визначеної для дослідження проблеми, що сприятимуть становленню успішної особистості сучасної студентської молоді.

Ключові слова: теорії успіху, особистість, успішність особистості, студент, фактори становлення успішної людини, професійне визначення.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Студентська молодь завжди була та залишається індикатором проблем, що вирішує суспільство. Останнім часом свідомість українського студентства стала швидко змінюватись. Насамперед, це пов'язано з орієнтацією студентської молоді на європейські стандарти життя, а, мрію про кар'єрні досягнення, життя, що забезпечене, матеріально, можливість подорожувати та мати можливість проводити досуг на свій розсуд. Звичайно, в схему успішності сучасних студентів входить й бажання мати можливість самостійно заробити на свої потреби! Тобто, «стати успішною особистістю» є метою для багатьох сучасних студентів. Успіх, успішна особистість, як психологічне та життєве явище питання популярне та неоднозначне, як в наукових колах, так й в тих, які від науки досить далекі, а саме, в колі людей бізнесу, творчих осередках тощо. Сучасні наукові джерела, як зарубіжні, так й вітчизняні, висвітлюють проблематику успішності, в основному, як ставлення людини до власного успіху, та особливості переживання особистістю цього процесу. Закономірності переживання власної успішності особистістю значним чином залежать від особливостей функціонування її внутрішнього світу, її устремлінь, рівня домагань. Нажаль, останнім часом не дивлячись на популярність проблеми успіху не вироблені основні принципи становлення успішної особистості сучасного студента. Також, немає однозначної відповіді на питання подальшого життєвого шляху успішного студента. Чи є успішність студента (сумлінне навчання, активна громадська діяльність тощо) запорукою його життєвого успіху.

Мета дослідження. Здійснити теоретичний аналіз проблеми успішності особистості як підґрунтя для вивчення поглядів студентів, майбутніх психологів на зазначену проблему.

Завдання дослідження Окремих досліджень щодо успішності сучасного студента, нажаль, небагато. Тому, робимо екскурс в загальні положення проблеми успішності, студентів зокрема. Проблематика питання зводиться до вивчення двох головних конструктів: внутрішнього (суб'єктивно-ціннісного) та зовнішнього (об'єктивно-поведінкового).

У даному дослідженні використано **методи** теоретичного аналізу для з'ясування і обґрунтування важливості порушеної проблеми, термінологічного апарату і дефініцій, пов'язаних з вивченням складових життєвого успіху студентської молоді; опитування, анкетування щодо розуміння поглядів самих студентів, пов'язаних з темою власної успішності та узагальнення – для формулювання висновків та визначення перспектив подальших досліджень даної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Філософські та психолого-педагогічні джерела тлумачать уявлення про успішну людину як про таку особистість, яка сповнена недосяжними ідеалами та наділена різноманітними прагненнями до самореалізації, самореалізації у багатьох сферах власної діяльності. На такій позиції наполягали відомі науковці, зокрема, Дж. Аткінсон, Д. Макклелланд, А. Маслоу, Ю. Орлов та ін. Далі, вони висловлювали думку, що усвідомлення власної успішності (в широкому розумінні) і своїх дійсних цінностей відбувається упродовж всього людського життя. З точки зору теорії мінливості психічного, то стає зрозумілим положення про «часову дилему». Мова йде про питання чи можна задовольнити потреби та бажання не тільки матеріального, «а й вищого рівня тут

і тепер, і чи всі наші бажання, що виникають спонтанно, приведуть до смислотворчого успіху в майбутньому» [6].

Відомі й інші позиції щодо успішності. Зокрема, Л. М. Балецька пов'язувала «модель успішності особистості з уявленням про творчі аспекти загалом, які розглядаються як базові. Натомість у процесі побудови моделі успіху необхідно враховувати «тренди», які мають місце в певний історичний відрізок часу, адже в різні часи людство орієнтувалось на різні способи щодо їх задоволення (матеріальні, духовні та ін.)» [3].

Достатньо цілісний підхід до проблеми вивчення успішності з'явився, на наш погляд, завдяки підходу, запропанованому С. Мадді. Науковець порівнює, мотиваційно-поведінкові характеристики особистості, що «належать» різним історичним періодам. Дослідник у своїх творах також наголошує на важливості різноманітних тлумачень щодо додаткових компонентів, які гіпотетично вказують на складові успіху особистості. Так, науковець зазначає: «Намір – це те, що визначає думки, почуття та дії людини, пов'язані з досягненням його основних цілей. Характеристики – це статичні, або структурні утворення, як правило, детерміновані намірами; за їх допомогою пояснюють не стільки рух до цілі чи певні результати функціонування, скільки сам факт існування цілей та потреб та їх безпосередній зміст» [3, с. 153]. Важливим, на наш погляд є позиція В. Бадріака про важливість особистої мотиваційної установки на успіх кожної особистості. Автор наполягає на тому, що завжди практична сила позитивної психологічної установки саме в тому, що особистість «відмовляється від негативних внутрішніх сумнівів [2].

Нижче розглянемо уявлення про успіх у різних дослідницьких моделях, прийнятих в психології. Складові моделі цілком відповідають моделі становлення успішності сучасного студента.

Тому, спробуємо описати сучасні моделі, які є складовими успішності. Першою моделлю виступає, на наш погляд модель конфлікту (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Берн та ін.) [2; 6]. На думку вчених, сучасна особистість, виходячі з теорії внутрішнього конфлікту, особистість постійно перебуває між кардинально протилежними впливами на неї. Названі впливи призводять її до особистісної внутрішньої конфліктності. До цього протистояння відносять: внутрішні, наприклад, рушійні механізми, так й ті механізми, що впливають переважно ззовні на будь-яку особистість. Тобто, для кожного успіх являється компромісом, між різними впливами. Доречі, поведінковий рівень демонструє це як постійну боротьбу мотивів та потреб особистості.

Наступною, тобто, другою моделлю є модель самореалізації особистості, представлена А. Адлером, А. Маслоу, Ф. Перлзом та іними вченими [2; 6]. Дана модель свідчить про наявність певного процесу самоактуалізації, що враховує генетично закладені (вроджені здібності), або того, який формується за допомогою певних установок (здібності, які можна розвивати чи набувати). В такому випадку, успіх подається як реалізація життєвих потенцій, закладених в особистості.

Також модель успіху, що є актуальною на сьогоднішній день – це модель успішної особистості, що здається актуальною – модель узгодження (за Дж. Келлі, Б. Скіннер та ін.) [4; 5]. Вищеназвані вчені виступають за співвідношення між особистістю сьогодні та її очікувань щодо майбутнього. Саме тому, успіх розглядається ними ефективним співвідношенням компонентів Я-концепції, як балансу між самооцінкою та самоцінністю.

Отже, комплексне розуміння поняття успіху особистості дозволяє розглядати його як цілісну структуру, різноманітну за змістом та формами, яка складається з наступних складових:

- 1) відповідальнісного вибору як «мірило якості» успіху;
- 2) процесу постановки цілі та поетапного дотримання визначеної мети;
- 3) ціннісної насиченості процесу реалізації життєвих потреб [4].

Цікавим, на наш погляд є питання визначення складових успіху особистості. Дослідники (Б. Вайнер, Г. Келлі, Ф. Хайдер) виокремлюють наступні показники успіху:

- 1) наполегливість;
- 2) інтернальність / екстернальність;
- 3) вибір адекватних задач;
- 4) енергійність, ініціативність у роботі [2; 4].

Розглядаючи теорії успіху, маючи досвід роботи з людьми різних професій, ми не можемо розуміти успіх без вивчення поглядів і дій окремої сім'ї. Саме сім'я накладає перші «табу» та «тотеми» на «чисту дошку» прагнень і бажань дитини.

Сучасні дослідження як вітчизняних так і західних психологів свідчать, що стиль виховання в сім'ї безпосередньо впливає на самооцінку, відповідальність та навчальні досягнення, що є складовими успішного самовизначення особистості. «Ця «конвергенція» (між середовищем та внутрішніми задатками) має силу як для основних якостей, так і для окремих явищ розвитку особистості. Несуперечлива цілісна модель успіху особистості, на нашу думку, може бути побудована з урахуванням ідей К. Левіна (теорія поля) [2], Л. С. Виготського (розвиток людини в культурному контексті) [3], Н. Пезешкіана (теорія позитивної кроскультурної концепції розвитку людини) [2], К. О. Абульханової (типологія життєвих світів) [1], С. Д. Максименка (динамічний розвиток особистості) [7], що дозволить дати відповідь на практичні питання щодо феномену успіху особистості.

Цікавим, за позицією деяких авторів та, порівняно новим, на наш погляд є думка тих вчених, які пов'язують успішність з явищем «якості життя». Такі дослідники як Р. М. Нугаєв, М. А. Нугаєв наполягають на тому різні люди по-різному оцінюють зовнішні обставини, які на них впливають, залежно від їх цінностей, очікувань та бажань бути успішними [6].

Досягнення успіху – складний процес самореалізації і самоствердження особистості. Цей процес виявляється в декількох формах: успіх як визнання, популярність людини в тому чи іншому професійному співтоваристві; успіх як визнання авторитетними людьми. Усвідомлення значущості успіху є реальною силою, яка спонукає до діяльності; успіх-подолання та самовизначення. Досвід подолання складних проблем стає цінним особистісним багажем, під час набуття якого особистість навчається усвідомлювати, оцінювати власні сили; успіх-покликання. Самовдосконалення і самореалізація особистості відбувається у певному виді діяльності, коли важливим є не лише результат, але й процес діяльності. В якій би формі не висловлювався успіх, він, у будь-якому випадку, пов'язаний із подоланням труднощів, умінням покладатися на свій досвід, здатністю брати на себе відповідальність, умінням долати опір інших. Усі перераховані якості складають основу самоактуалізованої успішної особистості.

Розробками теорії успіху та успішної особистості займаються філософи, психологи, акмеологи, спеціалісти з професійної діяльності, педагоги та представни-

ки інших видів діяльності. Практичним пошуком шляхів формування успішної особистості зацікавлені відомі бізнесмени, спеціалісти з складання іміджу тощо. Проте на сьогоднішній день не існує єдиного підходу не лише до розуміння природи механізму досягнення успішності, а, навіть, у підході до визначення обсягу і змісту відповідного поняття. Задоволеність життя, тобто складової успішності, зокрема, студентської молоді, зумовлена самоповагою, високою самооцінкою, задоволеністю умовами та обставинами життя, осмисленістю основної діяльності суб'єкта, станом його кар'єрної організації, можливої реалізації та певною якістю міжособистісних стосунків. Вищеназвані показники відіграють важливу роль в оцінці власного життєвого успіху індивідів та виступають основою для оцінки успішності особистості [8].

Поняття успішності студентської молоді, як й будь-якої особистості, формується з дитинства. Вище зазначалось, що будь-які процеси формування особистості відбувається під впливом батьків, та найпершого оточення дитини, вчителів школи, позашкільних уподобань, тощо. Висвітлюючи названу проблему нам важливо було, насамперед, розуміти погляди самих студентів на питання, пов'язані з темою власної успішності. Для вивчення розуміння студентами проблеми успішності нами була розроблена анкета, що містила п'ять питань. Також, була проведена розмова на задану тему, де студенти в усній формі викладали свої погляди. Це були випускники 2 курсу В опитуванні взяли участь 45 студентів.

Анкета містила наступні запитання:

1. Чи вважаєш ти, що обрана професія приведе тебе до життєвого успіху?
2. Яким (якою) ти уявляєш сьогодні успішну особистість?
3. Яким ти бачиш себе через 4-5 років (тобто після закінчення вищого навчального закладу)? Чи будеш ти таким як описував у попередньому питанні.
4. Що ти вкладаєш в поняття «життєвий успіх»?
5. Що може стати на заваді твого життєвого успіху?

Деякі респонденти (63%), зазначили, що обрали спеціальність для навчання в університеті, розуміючи, що опанування саме цією професією. 20% написали, не пов'язують життєвий успіх з обраною професією, 10% сказали, що не впевнені, в тому, що життєвий успіх пов'язаний з трудовою діяльністю, 7% пише, що не може відповісти на дане питання.

Цікавими виявились відповіді на друге питання. В основному випускники відкрито висловлювали свої погляди на «успішну особистість» зазначили, що успішна людина – це «людина, яка задоволена життям» – 56%; визначили, що успішні люди є «позитивні та комунікабельні»; 32% вважають успішних людей сумлінними, що вміють досягати своєї мети; 14% зазначили, що їм важко відповісти на це питання; 10% студентів взагалі не розуміють, чи існують успішні особистості.

Наведемо цитати деяких відповідей. Ось, наприклад, Олексій О. розповів про себе, що він «комунікабельний, вміє організувати людей, цікавий у спілкуванні з дорослими, тому вважає, що має підґрунтя для того, щоб стати успішним. Катя Д. теж відповіла, що основні її якості полягають в тому, що вона «позитивна, вміє спілкуватися з друзями, вміє користуватися авторитетом серед них». Саме такі люди стають успішними, на її погляд. Марія Г. відповіла, що «для того, щоб стати успішним потрібно, бути професіоналом, тому й намагається опанувати професію психолога якомога краще».

Ірина К. розповідає, що головне для неї у набутті успішності – це «спілкування з друзями, напрацювання зв'язків для майбутніх справ, а професія психолога не обов'язково приведе її до успіху». Вона взагалі наполягає на тому, що друзі є для нього підтримкою у всіх починаннях й мріях. Що вони розвіюють сумніви у потрібності деяких його кроків.

Карина Р. зазначає, що має «лідерські якості, цінує дружбу та може вести за собою людей, тому сподівається досягти успіху». Тобто, багато (95%) випускників визначають, що до успіху приводять особисті позитивні риси характеру та вміння вести людей за собою.

Дуже зацікавили нас відповіді на питання про те, якими бачать себе в подальшому житті студенти 91% респондентів уявляють себе людьми, з високим соціальним статусом, мають сім'ю, улюблену роботу, гідну заробітну платню. 5% студентів написали, що не впевнені в своїй успішності, а, 4% опитуваних взагалі зазначили, що їм завжди не везе, тому вони не ідентифікують себе з поняттям «успішна особистість»

Погляди на зміст життєвого успіху у студентів різняться. Вважають, що успіх-це бути реалізованим, щоб подобалась робота, змогли реалізуватися в обраній професії – 67% респондентів; побачити світ 24% випускників школи; 11% респондентів вважають, що успіх – це досить комплексне явище «коли й на роботі й вдома все нормально»; у решті відповідей зустрічали наступні думки («зустріти справжнє кохання», «щоб на все вистачало грошей», «бути ідеальною людиною», тощо.

Несподіваними поглядами студентів виявились відповіді на останнє питання. Взагалі у вільній розмові студенти багато розповідали про розуміння того, що процес досягнення успіху в житті є можливим тільки за умови багаторічної цілеспрямованої праці. Тому 75% майбутніх психологів висловили думку, що для досягнення успіху потрібно, насамперед, побороти свою ліню, яка дуже заважає їм у навчанні. Інші 21% респондентів вважає, що «треба бути більш цілеспрямованим». Решта відповідей були різними. Серед них такі: «мені не вистачає цілеспрямованості, але я буду намагатись її розвивати». Олена Д. висловила думку, що на заваді життєвого успіху може стати недостатнє розуміння індивідуального успіху кожного. Сашко К. сказав, що дуже переживає як на практиці можна стати гарним психологом, тому неспівпадіння теорії та практики може стати на заваді досягнення успіху. Ірина В. вважає, що у процесі досягнення успіху їй буде заважати «нерішучість» у проблемах вибору. Лера Г. сказала, що їй для досягненні успіху буде дуже заважати її швидка зняковільність з якою їй важко впоратись. Артем Ш. сказав, що йому взагалі по життю заважає егоїзм, але він буде «працювати над собою». Так, Зоя В. висловила думку, що вона може стати успішною особистістю тільки за умов того, що позбудеться сумнівів в тому, що в змозі його досягнути, тобто не буде вести внутрішнього песимістичного діалогу.

Подібну думку висловила й Настя А. Вона сказала, що сумніви у власній успішності заважають їй йти вперед та досягати бажаного.

Цікаво те, що всі студенти, які брали участь в опитуванні зосереджувались на тих особистих якостях своєї особистості, які заважають саме їм у досягненні життєвого успіху. Також, робили акцент на недоліках власного характеру, а не на впливі зовнішніх обставин. Ще цікаво, що в основному всі респонденти закладали в поняття життєвого успіху професійні успіхи та, майже не казали про успі-

хи в особистому житті. Можливо, це, насамперед, пов'язано з тим, що поки ніхто з них не має власну сім'ю та не може зрозуміти поєднання ролей успішного психолога та успішної людини в особистому житті.

Після проведення запропонованого опитування всі респонденти мали можливість висловити свої міркування з приводу того, про що їх запитували. Тема здалася всім дуже цікавою та потрібною. Учасники опитування висловили думку, що в закладах середньої та вищої освіти необхідно запроваджувати спеціальні заняття, тренінги, бесіди з питань розуміння самого поняття «успішна особистість», власного шляху досягнення успіху в будь-яких сферах життєдіяльності особистості. Насамперед, усвідомлюючи відповідальність за свій життєвий вибір та професійне визначення їх цікавлять питання, пов'язані з професійною діяльністю, з становленням успішного професіонала, та успішної (щасливої) людини, який зможе приносити користь суспільству, а також отримувати за свою працю гідні матеріальні та моральні заохочення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в наданій публікації продемонстровані основні теорії особистісної успішності, де «успіх» розглядається з точки зору філософських та психологічних теорій як класичними так й сучасними психологами й філософами. В статті проаналізовані погляди випускників на проблему успіху та успішності. Вивчення поглядів студентів, майбутніх психологів дає можливість підтвердити основні положення теорії успіху, що викладені в нашому дослідженні, а саме ті положення, що демонструють успішність як новоутворення, формування якого відбувається з дитинства, а триває все життя на основі установок, виховання в сім'ї, власного розуміння успіху та успішності та вимагає ініціативності, відповідальності, наполегливості та постановки реальних цілей.

Безумовно, дане дослідження є лише початком фундаментальних, практичних, довготривалих досліджень у вивчення феномену успішності сучасної особистості. Перспективи подальшої роботи над становленням успішної особистості юнаків ми вбачаємо в фундаментальних методичних розробках та наданні практичного інструментарію: програм розвитку, тренінгових занять, досліджень для вивчення складових формування та розвитку успішної особистості, створення програм психологічного супроводу тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абульханова К. А. Проблемы индивидуальности в психологии. Психология индивидуальности : новые модели и концепции. [Коллективная монография под. ред. Е. Б. Старовойтенко, В. Д. Шадрикова]. Москва : МПСИ, 2009. С. 14-63.
2. Бадрак В. В. Как достичь успеха и стать лидером : (Опыт 400 выдающихся личностей цивилизации и воздействию на окружающий мир). Харьков : Фолио, 2011. 219 с.
3. Балецька Л. М. Психологічні особливості атрибуції успіху у професійному самовизначенні студентів вищих навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2014. 254 с.
4. Вон Эйкен Дж. Возможно все! Дерзны в это поверить... Действуй, чтобы это доказать. Москва : Альпина Паблицер, 2015. 358 с.
5. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва : Смысл : Эксмо, 2003. 1134 с.

6. Келли Г. Процесс казуальной атрибуции. *Современная зарубежная социальная психология*; [под ред. Г. М. Андреевой, Л. А. Петровской]. Москва : Изд-во МГУ, 1984. С. 127-137.
7. Максименко С. Д. Екзистенціально-генетичні витоки існування особистості. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Держ. вищий навчальний заклад «Запорізький університет». Запоріжжя, 2012. № 2. С. 4-11.
8. Матеюк О. А. Успішність особистості : сутність та зміст феномену. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. № 4. С. 34-43.
9. Мелашенко К. А. Якість життя як складова життєвого успіху сучасних українців. *Вища освіта України*. Додаток 4, том III(15). 2009. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». С. 251-258.
10. Побірченко Н. А. Учнівська молодь і професії ринкової економіки. Київ : Преса України, 1998. С. 206 с.
11. Свєргун О. Психология успеха, или как стать хозяином своей жизни. Москва : АСТ-ПРЕСС, 1999. С. 384 с.
12. Чернявская Т. П. Психология успешности личности в бизнесе : монография. Одесса : Астропринт, 2010. 286 с.
13. Швеньк Е. В. О показателях социальной зрелости личности современного предпринимателя. *Ананьевские чтения : материалы научно-практической конференции* / [под ред. Л. А. Цветковой, А. А. Крылова]. Санкт-Петербург: Издательство СПбГУ, 2006. С. 235-237.
14. Щербатых Ю. Психология успеха. Москва : Эксмо, 2004. 560 с.

REFERENCES:

1. Abulhanova, K. A. (2009). Problemy individualnosti v psihologii. *Psihologiya individualnosti : nove modeli i kontseptsii*. [Problems of individuality in psychologists. Psychology of individuality : new models and concepts] : Kollektivnaya monografiya pod. red. E. B. Starovoytenko, V. D. Shadrikova. Moskva : MPSI, 2009. 14-63 [in Russian].
2. Badrak, V. V. (2011). Kak dostich uspeha i stat liderom : (Opyit 400 vyidayuschihsvya zichnostey tsivilizatsii i vozdeystvii na okruzhayushchiy mir). [How to succeed and become a leader : (Experience 400 outstanding achievements of civilization and impact on the world)] / V. V. Badrak. – Kharkov : Folyo, 219 [in Ukrainian].
3. Baletska, L. M. (2014). Psykholohichni osoblyvosti atrybutsii uspikhu u profesiinomu samovyznacheni studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv. [Psychological features of attribution of success in professional self-determination of students of higher educational institutions]. Candidate's thesis. Ternopilj, Kyiv, 254 [in Ukrainian].
4. Von, EykenDzh. (2015). Vozmozhno vse! Derzni v eto poverit... Deystvuy, chtobyi eto dokazat. [Everything is possible! Dare to believe it... Act to prove it]. Moskva : Alpina Pabliisher, 358 [in Russian].
5. Vyigotskiy, L. S. (2003). Psihologiya razvitiya cheloveka. [Psychology of human development]. Moskva : Smyisl : Eksmo, 2003. 1134. [in Russian].
6. Kelli, G. (1984). Protses kazualnoy atributsii. [The process of casual attribution]. *Sovremennaya zarubezhnaya sotsialnaya psihologiya* [pod red. G. M. Andeevoy, L. A. Petrovskoy]. Moskva : Izd-vo MGU, 127-137 [in Russian].
7. Maksymenko, S. D. (2012). Ekzestentsialno-henetychni vytoky isnuvannia osobystosti. [Existential-genetic origins of personality existence]. *Problemy suchasnoi psykholohii* : zbirnyk naukovykh prats, Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, Derzh. vyshchyi navchalnyi zaklad «Zaporizkyi universytet». Zaporizhzhia, 2, 4-11 [in Ukrainian].
8. Mateiuk, O. A. (2012). Uspishnit osobystosti:sutnist ta zmist fenomenu. [Succeed personality : the essence and content of the phenomenon]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi*

prykordonnoi sluzhby Ukrainy. 4, 34-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_4_31 [in Ukrainian].

9. Melashchenko, K. A. (2009). Iakist zhyttia yak skladova zhyttievoho uspikhu suchasnykh ukrainsiv. [Quality of life as a component of life success of modern Ukrainians]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. Dodatok 4, tom III(15). 2009. Tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do Yevropeiskoho osvitnoho prostoru», 251-258 [in Ukrainian].

10. Pobirchenko, N. A. (1998). Uchnivska molod i profesii rynkovoï ekonomiky [Student youth and professions of market economy]. Kyiv : Presa Ukrainy, 206 [in Ukrainian].

11. Svergun, O. (1999). Psihologiya uspeha, ili kak stat hozyainom svoey zhizni. [The psychology of success, or how to become the master of your life]. Moskva : AST-PRESS, 384 [in Russian].

12. Chernyavskaya T. P. (2010). Psihologiya uspeshnosti lichnosti v biznese. [Psychology of personal success in business] : monografiya. Odessa : Astroprint, 286 [in Ukrainian].

13. Shvenk E. V. (2006). O pokazatelyah sotsialnoy zrelosti lichnosti sovremennogo predprinimatelya. [About indicators of social maturity of the personality of the modern businessman]. *Ananevskie chteniya : materialyi nauchno-prakticheskoy konferentsii* / [pod red. L. A. Tsvetkovoy, A. A. Kryilova]. Sankt-Peterburg : Izdatelstvo SPbGU, 235-237 [in Russian].

14. Scherbatyih Yu. (2004). Psihologiya uspeha. [Psychology of success]. Moskva : Eksmo, 560 [in Russian].